

INVALIDITĀTES LIETU NACIONĀLĀS PADOMES SĒDES PROTOKOLS

Rīgā

Nr. 1

2018.gada 4.aprīlis

Sēdi vada:

J. Reirs Labklājības ministrs, padomes priekšsēdētājs.

Padomes locekļi vai to deleģētie pārstāvji:

I.Balodis Nodibinājums „Invalīdu un viņu draugu apvienība „Apeironi””, valdes priekšsēdētājs;

A.Bauere Sabiedrības integrācijas fonda sekretariāts, direktore;

V.Biseniece Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Elektronisko sakaru un pasta departaments, galvenā speciāliste;

D.Dadzīte Latvijas Paralimpiskā komiteja, prezidente;

J.Eglīts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, parlamentārais sekretārs;

S.Gerenovska Latvijas Nedzirdīgo savienība, valdes priekšsēdētāja - prezidente;

M.Grāvis Biedrība „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns””, valdes priekšsēdētājs;

V.Grišuļonoka Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vecākā juriste;

A.Ilves Tiesībsarga birojs, Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas juridiskā padomniece;

N.Mickeviča Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Eiropas tiesību un politikas dokumentu eksperte;

Ē.Miķītis Veselības ministrija, Veselības aprūpes departamenta direktors;

I.Rudzīte Latvijas Pašvaldību savienība, Padomniece veselības un sociālajos jautājumos;

S.Sproģe Latvijas Neredzīgo biedrība, centrālās valdes priekšsēdētāja.

Citi dalībnieki:

B.Bicēna Latvijas Vājdzirdīgo atbalsta asociācija „Sadzirdi.lv”;

A.Bolis	Nodibinājums „Invalīdu un viņu draugu apvienība „Apeirons””;
J.Briedis	Nodibinājums „Invalīdu un viņu draugu apvienība „Apeirons””;
E.Celmiņa	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta direktore;
D.Grabe	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā eksperte;
E.Grāveris	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākais referents;
T.Kantāne	Insultu pārcietušo cilvēku un viņu radnieku psiholoģiskā atbalsta biedrība „Vigor”;
J.Krūmiņa	Latvijas Spina bifida un hidrocefālijas biedrība, valdes locekle;
B.Lazda	Latvijas Nedzirdīgo savienība, valdes priekšsēdētājas vietniece, viceprezidente;
A.Nogotkova	Veselības inspekcija, Plānošanas, analīzes un projektu vadības nodaļas vadītāja;
I.Parhomenko	Nodibinājums „Invalīdu un viņu draugu apvienība „Apeirons””;
Z.Skujīņa	Labklājības ministrija, ministra padomniece;
J.Stadja	Biedrība „EAPN- Latvia”;
I.Šatkovska	Fonds „Jūnijs”;
A.Zīverts	Veselības inspekcija, Veselības aprūpes uzraudzības un kontroles departaments, Veselības aprūpes kvalitātes kontroles nodaļas vecākais ārsts eksperts. Protokolē:
R.Veidliņa	Labklājības ministrija, Sociālās iekļaušanas politikas departamenta vecākā referente.

Sēdi sāk plkst. 10:00

Darba kārtībā:

1.	Informācija par piedāvātajām izmaiņām asistenta pakalpojumam	Labklājības ministrija/ Elīna Celmiņa
2.	Aktuālā situācija par zobārstniecības kabinetu un laboratoriju pieejamību personām ar funkcionēšanas ierobežojumiem; pastāvošie kontroles mehānismi	Veselības inspekcija/ Alla Nogotkova; Andris Zīverts
3.	Iestādes, organizācijas paveiktais ANO Konvencijas ieviešanai	Biedrība „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns””/ Māris Grāvis
4.	Informācija par Universālo pakalpojumu	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija/ Vineta Biseniece

1.jautājums**Informācija par piedāvātajām izmaiņām asistenta pakalpojumam****E.Celmiņa**

J.Krūmiņa, J. Reirs, I.Šatkovska, D.Dadzīte, M.Grāvis

E.Celmiņa iepazīstina ar aktuālo piedāvājumu izmaiņām asistenta pakalpojuma nodrošināšanai.

Pagājušā gada nogalē tika sagatavoti četri piedāvājumi, taču pēc diskusijām ar vairākām pašvaldībām izkristalizējās piektais variants, kurš arī pašreiz tiek pilnveidots un virzīts kā kompromisa variants. Šis variants paredz vienota izvērtēšanas instrumenta izstrādi, lai cilvēka vajadzība pēc pakalpojuma tiktu vērtēta visās pašvaldībās vienādi. Ar izvērtēšanas instrumentu tiktu izvērtēta cilvēka vajadzības pakāpe, kā arī noteikts bāzes apjoms, kas ikvienam cilvēkam, neatkarīgi no izvēlētajām darbībām, būtu pieejams vienādi. Mēneša beigās pakalpojuma saņēmējs apliecinātu no asistenta saņemto stundu apjomu. Vēl ir nepieciešams panākt vienošanos par vērtēšanai izmantojamiem kritērijiem. Kritēriji tika nosūtīti vērtēšanai asistenta darba grupas dalībniekiem un citiem interesentiem, kuri izteica vēlmi sniegt viedokli.

Iespējamie risinājumi pielietot vienotu novērtējumu sociālajiem dienestiem vai to piesaistītajiem izvērtētājiem pašreiz tiek meklēti diskusijās ar Rīgas Samariešu apvienību, kura jau patlaban izmanto Web platformā ievietotu līdzīgu novērtēšanas instrumentu.

Sagatavotajā modelī tiek izdalīti četri vajadzību līmeņi, kur vidējā apjomā asistenta pakalpojums tiktu piešķirts trešajam līmenim, savukārt ceturtajam līmenim – lielākā apjomā, bet, ja cilvēks strādā, mācās augstākajā izglītībā vai ik dienu apmeklē dienas aprūpes centru, pakalpojuma saņemšanas aprēķinam paredzēts piemērot koeficientu.

Ar pašvaldībām ir panākta vienošanās par pilnveidoto kritēriju pārbaudi pilotprojekta veidā atsevišķās pašvaldībās, pārvērtējot pakalpojuma piešķiršanu cilvēkiem, kuri jau šobrīd saņem asistenta pakalpojumu. Arī pēc jaunajiem kritērijiem. Pēc pilotprojekta rezultātu izvērtēšanas, ja nepieciešams, tiks veikti attiecīgi precizējumi, lai novērstu jauno kritēriju pielietošanas laikā atklātās nepilnības. Pēc tam vēl būs nepieciešami grozījumi Ministru kabineta noteikumos, lai ar nākamā gada 1.janvāri izmaiņas varētu stāties spēkā.

Pēc Labklājības ministrijas aprēķiniem, nedaudz vairāk kā trijām ceturtdaļām jeb 78% personu, kuras šobrīd saņem asistenta pakalpojumu, jaunajā piedāvājuma modelī nemainīsies pakalpojuma saņemšanas nosacījumi. Izmaiņas attiektos aptuveni uz 2000 cilvēkiem un lielākoties tie būs cilvēki, kuri līdz šim pakalpojumu izmanto ap četrdesmit stundām nedēļā.

Mainot asistenta pakalpojuma saņemšanas kritērijus, varētu paplašināties mērķa grupa, tomēr valsts finansējuma apmērs pakalpojuma nodrošināšanai paliek līdzšinējā apmērā.

Lai arī reģionos asistenta pakalpojuma saņemšana netiktu būtiski ierobežota, pašreiz netiek mainīti nosacījumi pakalpojuma sniedzējiem, tomēr attīstība uz profesionālu asistenta pakalpojuma sniegšanu notiks paralēli un pakāpeniski.

J.Krūmiņa pauž bažas par iespēju virzītajā pakalpojuma saņemšanas modelī pietiekamā apmērā saņemt asistenta pakalpojumu jauniešiem, kuri apgūst profesionālo vai vidējo izglītību un iesaistās dažādās aktivitātēs.

E.Celmiņa paskaidro, ka jau šobrīd izglītības iestādēs ir pieejams asistenta pakalpojums¹. Savukārt bērniem piešķiramo asistenta pakalpojuma stundu skaita aprēķinā, Labklājības ministrija balstījās uz pieņēmumu, ka diennaktī astoņas stundas tiek veltītas miegam, astoņas – pavadītas izglītības iestādē, tai skaitā, skolā pieejamajos pulciņos un pagarinātās dienas grupā, bet astoņas stundas – pavada dažādās aktivitātēs kopā ar kādu no vecākiem. Tā kā ikviens vecāks zināmu stundu skaitu dienā pavada ar savu bērnu, tad asistenta pakalpojuma ietvaros valsts sniegtu atbalstu četras stundas dienā, kas veido aptuveni 70 h/mēn. Atsevišķas bērnu ar invaliditāti vecāku organizācijas šāda apjoma papildu valsts atbalstu uzskata par pietiekamu un samērīgu.

J.Reirs vērs klātesošo uzmanību, ka patlaban asistenta pakalpojumu var pieprasīt aptuveni 25 000 cilvēki, taču faktiski pakalpojumu izmanto tikai viena trešā daļa no mērķgrupas jeb 9000, turklāt pakalpojuma nodrošināšanai tiek izlietots ap 13 miljoniem euro gadā. Vērtējot valsts budžeta iespējas, redzams, ka pakalpojuma nodrošināšanai nav iespējams atvēlēt vairāk līdzekļus, tāpēc pakalpojuma saņemšanas nosacījumu izmaiņas jāveido līdzšinējā finansējuma ietvaros.

---

¹ Asistenta pakalpojuma piešķiršanas kārtību nosaka 2012.gada 9.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.695 "Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu izglītības iestādē"

I.Šatkovska jautā par asistenta pakalpojuma piešķiršanas anketā ietvertajiem jautājumiem, kuri pēc sēdes dalībnieces domām ir pašaprūpes anketas jautājumi un neiederas asistenta pakalpojuma apjoma izvērtēšanai.

E.Celmiņa paskaidro, ka nosūtītajā anketas piemērā bija ietvertas ārpus mājas veicamo darbību izvērtējums, lai varētu izvērtēt nepieciešamā pakalpojuma apjomu, taču pieņemam komentāru un veiksīm precizējumus anketā.

I.Šatkovska interesējas vai pakalpojuma apjoma noteikšanai brīvprātīgais darbs tiks ņemts vērā.

E.Celmiņa apliecina, ka iespējams fiksēt tikai tādu brīvprātīgo darbu, kurš tiek veikts uz līgumattiecību pamata. Bet darbu, kuru veicam ikviens kā pilsonisko aktivitāti, piemēram, skolas ekskursijas, bērnu pulciņos vai kā tamlīdzīgi, šādu nav paredzēts iekļaut pakalpojumā.

I.Šatkovska vēlas noskaidrot, kāpēc tiek ņemti vērā tikai dienas centru apmeklējumi.

E.Celmiņa paskaidro, ka dienas centrs ir alternatīva nodarbinātībai tiem cilvēkiem, kas nekad nevarēs būt nodarbināti.

Arī **D.Dadzīte** interesējas par izvērtēšanas anketas izstrādes gaitu un norāda, ka tajā saskata jautājumus, kuri vērsti uz mājas aprūpi.

E.Celmiņa paskaidro, ka ir saņemti komentāri par piedāvāto anketas saturu. Tomēr skaidrības labad precizē, ka sociālā dienesta darbinieks cilvēku vērtēs pēc vienotas anketas vienreiz: pēc Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas pieprasījuma, sociālā dienesta piešķiramajiem pakalpojumiem, kā arī asistenta pakalpojuma saņemšanai.

D.Dadzīte iebilst, ka pakalpojuma piešķiršanai izvirzītie nosacījumi neļauj bērniem ar invaliditāti apmeklēt virkni Rīgas pašvaldības nodrošinātos pakalpojumus.

E.Celmiņa vērš uzmanību, ka valsts atbalsta pakalpojuma kritērijiem jābūt taisnīgiem pret visu pašvaldību iedzīvotājiem, tai skaitā arī mazajām pašvaldībām, kuras mazā iedzīvotāju skaita dēļ, nespēj piedāvāt tik daudzveidīgus pakalpojumus kā lielās pašvaldības.

Ministrs izsaka šaubas ikvienam no mērķa grupas pakalpojumu piešķirt vienādā apjomā. Taču pauž pārliecību, ka ir nepieciešamas diskusijas, lai saprastu mērķa grupas vēlmes un varētu panākt vienošanos par pakalpojuma piešķiršanas nosacījumiem, jo neuzskata par pareizu virzīt izmaiņas, kurām liela daļa no mērķa grupas nepiekrīt.

Pēc uzklautās diskusijas **M.Grāvis** izsaka savu redzējumu par iespējamajiem asistenta pakalpojuma piešķiršanas variantiem, kuri ir: vienota izvērtējuma metode vai noteikta apmēra pabalsts. Savukārt ātrāka pāreja uz profesionālu asistenta pakalpojuma sniegšanu, atsevišķām ģimenēm izslēgs iespēju ar formālu asistenta pakalpojuma saņemšanu uzlabot materiālo stāvokli. Noslēgumā aicina diskusiju par asistenta pakalpojuma piešķiršanas kritērijiem izvērst asistenta darba grupās.

Nolemj:

- Sniegto informāciju pieņemt zināšanai;
- Labklājības ministrijai turpināt darbu pie vienotas anketas veidošanas.

2.jautājums**Aktuālā situācija par zobārstniecības kabinetu un laboratoriju pieejamību personām ar funkcionēšanas ierobežojumiem; pastāvošie kontroles mehānismi****A.Nogotkova, A.Zīverts**

I.Šatkovska, D.Dadzīte, J. Reirs, S.Sproģe

Sākumā A.Nogotkova sniedz ieskatu par Ārstniecības likumā definētajiem ārstniecības iestāžu veidiem un to darbībai izvirzītajām obligātajām prasībām². Šo prasību ievērošanas kontroli veic Veselības inspekcija, īstenojot dažāda veida pārbaudes: plānveida (stacionārās ārstniecības iestādēs reizi trijos četros gados, bet ambulatorās ārstniecības iestādēs reizi piecos sešos gados), pirms ārstniecības iestādes reģistrācijas, lai izsniegtu atļauju zāļu iegādei, uzsākot medicīnas tūrisma pakalpojumu sniegšanu, pārbaudot iepriekšējā kontrolē izteikto priekšlikumu izpildi, kā arī, ja saņemts iesniegums vai sūdzība.

2017.gada beigās bija reģistrētas vairāk nekā 4000 ārstniecības iestādes, bet vidēji gadā tiek reģistrētas ap 200 ārstniecības iestādēm.

Līdz 2014.gada 1.janvārim reģistrācijas process bija salīdzinoši vienkāršs: kopā ar iesniegumu iesniedza nepieciešamos dokumentus, deklarēja ārstniecības personu, norādīja, kādi ārstniecības pakalpojumi plānoti sniegt un divu mēnešu laikā iesniedza paziņojumu par atbilstību obligātajām prasībām. Pēc 2014.gada 1.janvāra kopā ar iesniegumu jāiesniedz nepieciešamie dokumenti, paziņojums par atbilstību obligātajām prasībām un apliecinājums par vides pieejamību. Pēc šo dokumentu saņemšanas, Veselības inspekcija piecu dienu laikā veic pārbaudi uz vietas un tikai tad pieņem lēmumu par ārstniecības iestādes reģistrēšanu vai atteikumu reģistrēt.

2014. un 2015.gadā dažas ārstniecības iestādes tika reģistrētas ar nosacījumu. Lai reģistrētu ar nosacījumu, ārstniecības iestādes atbildīgajām personām vai pašvaldībai, kurai pieder attiecīgā ēka, jāiesniedz apliecinājums, ka noteiktā termiņā, kurš nav garāks par vienu gadu, tiks veikti nepieciešamie pielāgojumi vides pieejamības nodrošināšanai. Ir bijuši gadījumi, kad vides pieejamības nenodrošināšanas dēļ, iestāde ir izslēgta no ārstniecības iestāžu reģistra.

Arī līdz 2014.gadam reģistrētajās iestādēs tiek kontrolēta vides pieejamības nodrošināšana. Tomēr A.Nogotkova atzīst, ka Veselības inspekcija bieži vien nespēj ietekmēt ārstniecības iestādi, lai panāktu vides pieejamības

²2009.gada 20.janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr.60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām”

nodrošināšanu, it īpaši, ja ēkā, kura nav ārstniecības iestādes īpašumā, jāveic pārbūve, piemēram, lai izbūvētu liftu, pielāgotu tualetes un tamlīdzīgi.

I.Šatkovska interesējas, kad varētu būt iespējams Ārstniecības iestāžu reģistrā redzēt, kuras iestādes ir pieejamas cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.

A.Nogotkova informē, ka Eiropas Savienības (ES) fondu plānošanas periodā 2014.-2020. gadam ir plānots īstenot informācijas tehnoloģiju projektu, kura ietvaros paredzēts uzlabot Ārstniecības iestāžu reģistra publiski pieejamo daļu.

D.Dadzīte atzīst, ka daudzās vietās vides pieejamība tiek nodrošināta formāli, piemēram, uz uzbrauktuves pusi veras durvis, piekļūšanai izbūvētas sliedes, taču riteņkrēslu atšķirīgo platumu dēļ, šāds pielāgojums praktiski nav izmantojams. Tāpēc vēlas noskaidrot Veselības inspekcijas iespējamo rīcību šādos gadījumos.

A.Nogotkova informē, ka attiecībā par vides pieejamības jautājumiem, inspektori balstās uz Būvvaldes izsniegtu atzinumu.

J.Reirs izsaka priekšlikumu kopā ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kuri sniedz vides pieejamības konsultācijas, tikties ar veselības ministri un pārrunāt vides pieejamības jautājuma risinājumus.

S.Sproģe vēlas precizēt, ka runājot par vides pieejamību tiek runāts ne tikai par fizisko piekļuvi, bet par universālo dizainu, jo, piemēram, cilvēkiem ar dažādas pakāpes redzes traucējumiem, ļoti svarīgi ir veidot kontrastējošu krāsojumu.

Nolemj:

- Sniegto informāciju pieņemt zināšanai;
- Labklājības ministram tikties un veselības ministri, lai pārrunātu iespējamus risinājumus ārstniecības iestāžu vides pieejamības uzlabošanai.

3. jautājums

Biedrības „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns”” paveiktais ANO Konvencijas ieviešanai

M.Grāvis

D.Dadzīte

Biedrība „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns”” (turpmāk – biedrība) kopš 1993.gada veic sabiedrības izglītošanu par cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem un šo cilvēku vajadzībām, kā arī pārstāv šīs mērķa grupas intereses, strādājot pie dzīvesvietas nodrošināšanas, alternatīvās nodarbinātības veicināšanas un cita veida atbalsta pasākumiem. Minētos pasākumus biedrība īsteno desmit struktūrvienībās: piecos dienas aprūpes centros, trīs grupu

mājas/dzīvokļa pakalpojumu saņemšanas vietās, specializētā galdniecības darbnīcā un sniedzot ģimenes asistenta pakalpojumu.

Katru dienu biedrības sniegtos pakalpojumus saņem ap 200 cilvēki.

Pašreiz biedrībai ir lielākais pakalpojumu grozs, paralēli tam arī aktīvi līdzdarbojas deinstitutionalizācijas procesā.

No šī gada ir izveidota multimediju grupa, kurā jaunieši ar intelektuālās attīstības traucējumiem mācās filmēt un fotografēt. Paveiktajam ir iespēja sekot līdzi biedrības *Facebook* lapā.

Jau otro reizi biedrības deju kolektīvs piedalās Dziesmu un deju svētku dalībnieku atlasē.

Šobrīd biedrība veido sociālo uzņēmumu, lai, vēlākais nākamgad, varētu atvērt kafejnīcu, kurā strādātu cilvēki ar intelektuālās attīstības traucējumiem.

Vēl biedrībai plāno uzsākt sadarbību ar Latvijas Speciālo Olimpiādi, mērķa grupas iesaistei sportā.

D.Dadzīte ierosina sadarboties abām organizācijām, lai izveidotu sporta federāciju bērniem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, kura vēlāk varētu iekļauties Paralimpiskajā komitejā, tā veicinot šādu cilvēku aktīvāku līdzdalību sportā, tai skaitā Paralimpiskajās spēlēs.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

4. jautājums Informācija par Universālo pakalpojumu

V.Biseniece

E.Celmiņa

2002.gadā Eiropas Komisija izdeva virkni direktīvu, kuras noteica elektronisko sakaru nozares regulējumu, brīva tirgus apstākļos. Šīs direktīvas ir ieviestas nacionālajā likumdošanā, tai skaitā jēdziens universālais pakalpojums, kas ietver pakalpojumus (gan sabiedriskos, gan sociālos pasūtījumus), kurus brīva tirgus apstākļos komersanti brīvprātīgi vairs nesniedz. Tādējādi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai (turpmāk — Regulators) saskaņā ar Elektronisko sakaru likumu ir tiesības noteikt universālā pakalpojuma sarakstu un sniedzēju.

Ņemot vērā, ka elektronisko sakaru nozare ir ļoti strauji attīstījusies, pakalpojumi, kurus direktīvas paredzēja un kuri arī Latvijā bija ieviesti, piem., taksofonu pakalpojumi, telefongrāmatas, patlaban ir izslēgti no universālā pakalpojuma groza. Šobrīd Regulators ir noteicis SIA Lattelecom nodrošināt personām ar invaliditāti maksas atlaides par elektronisko sakaru pakalpojumiem: telefona abonēšanas maksai, telefonsarunām un interneta pakalpojumiem.

Universālo pakalpojumu pasta nozarē nodrošina VAS „Latvijas Pasts”.

E.Celmiņa vēlas pārliecināties vai direktīva neprasa nodrošināt cilvēkiem ar invaliditāti kādus specifiskus universālos pakalpojumus.

V.Biseniece paskaidro, ka direktīva valstij liek izvērtēt nepieciešamos pakalpojumus personām ar invaliditāti. Latvijā tās ir atlaides par atsevišķiem elektronisko sakaru pakalpojumiem.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

Pielikumā:

- 1) Prezentācija „Zobārstniecības iestāžu un laboratoriju pieejamība personām ar funkcionēšanas ierobežojumiem, pastāvošie kontroles mehānismi”, 13 slaidi;
- 2) Prezentācija „Biedrība Rīgas pilsētas „Rūpju bērns””, 7 slaidi;
- 3) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2018.gada 3.aprīļa speciālpilnvara Nr.1-14/2877, 1lp;
- 4) Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības 2018.gada 3.aprīļa vēstule, 1lp.;
- 5) Veselības ministrijas 2018.gada 4.aprīļa vēstule Nr.01-12.4/1383, 1lp.

Sēdi slēdz: plkst. 12:00

Labklājības ministrs,
Invaliditātes lietu nacionālās
padomes priekšsēdētājs

J.Reirs